

Forsørgermønstre blant par – likestilling eller spesialisering?

Janna Bergsvik

Master i sosiologi, førstekonsulent i Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå

Janna.bergsvik@ssb.no

Ragni Hege Kitterød

Dr. polit., sosiologi, forsker I ved Institutt for samfunnsforskning

Hege.Kitterod@samfunnsforskning.no

Kenneth Aarskaug Wiik

Ph.d. i sosiologi, forsker I i Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå

KennethAarskaug.Wiik@ssb.no

Sammendrag

Analysen av registerdata om pensjonsgivende inntekt viser at omtrent 48 prosent av gifte eller samboende par hadde en likestilt forsørgerpraksis i 2013, ved at partene hadde omtrent like store inntekter. Mannen hadde klart høyest inntekt i 46 prosent av parene, mens kvinnen hadde høyest inntekt i 6 prosent av parene. En likestilt forsørgerpraksis er vanligst når kvinnen har lang utdanning og det ikke er små barn eller mange barn i husholdningen, når kvinnens utdanning er rettet mot et mannsdominert yrke, når mannens utdanning er rettet mot et kvinnedominert yrke i offentlig sektor, og når kvinnen har lengre utdanning enn mannen.

Nøkkelord: to-inntektspar, forsørgermodeller, inntektsulikhet, kjønnsforskjeller

Abstract: Breadwinner practices – gender equality or specialization?

Analysis of register data on pensionable income reveals that in 48 percent of married or cohabiting couples the partners' income contributions were relatively equal in 2013. In 46 percent, the male partner's income contribution significantly surpassed that of the female, while the reverse pertained in only 6 percent. A gender-equal breadwinner practice is most common when the female partner is highly educated,

SØKELYS PÅ ARBEIDSLIVET | NR 4 | 2016 | ÅRGANG 33 | 379–402

Universitetsforlaget | www.idunn.no/spa

DOI: 10.18261/issn.1504-7989-2016-04-06

when there are no young children in the household, when the female partner's education indicates a male-dominated occupation, when the male partner's education indicates a female-dominated occupation in the public sector, and when the female partner is better educated than her partner.

Keywords: dual-income couples, breadwinner practices, income inequality, gender differences

En symmetrisk eller likestilt familiemodell, der foreldrene bidrar omtrent like mye i både yrkesarbeidet og omsorgsarbeidet, har vært en målsetting i familie- og likestillingspolitikken i Norge siden 1970-tallet (Ellingsæter & Leira 2006; Wærness 2015), og har etter hvert fått stor støtte i befolkningen.¹ Hele sju av ti personer sier at de foretrekker en familieform der partene har like krevende jobber og deler husarbeid og barnepass likt, og dette er atskillig flere enn for bare noen tiår siden (Hellevik & Hellevik 2012).

Både i Norge og internasjonalt finnes det en stor forskningslitteratur om grad av spesialisering og likedeling blant par, hvordan dette er endret over tid, og hvordan dette varierer mellom grupper og på tvers av land. Denne dreier seg dels om hvordan par fordeler arbeidsoppgaver hjemme og ute (Dribe & Stanfors 2009; Eeckhaut, Stanfors & Van de Putte 2014; Hook 2010; Kitterød & Lappegård 2012; Lewis, Campbell & Huerta 2008) og dels om hvor mye hver av partene bidrar til husholdningens inntekt (Raley, Mattingly & Bianchi 2006; Skrede & Wiik 2012). Betegnelser som «symmetrisk», «likestilt» og «dual earner/dual carer» brukes både om par med stor likedeling av yrkes- og familiearbeidet, og om par der partene har omtrent like store inntekter. I denne artikkelen diskuterer vi forholdet mellom partenes inntekt blant par i Norge. Vi spør hvor vanlig det er at kvinnen har omtrent like stor inntekt som mannen, hva som kjennetegner par der partene har omtrent like store inntekter og par der kvinnen har høyest inntekt, sammenlignet med tradisjonelle par, der han tjener mest. Vi undersøker også om likedeling av forsørgerarbeidet er blitt mer utbredt på 2000-tallet. Analysen er basert på registeropplysninger om pensjonsgivende inntekt blant samboende og gifte par i perioden 2005–2013.²

Tidligere forskning om inntekt blant par

Mye av den tidlige forskningen om par med en likestilt eller utradisjonell forsørgerpraksis kommer fra USA. På midten av 1980-tallet publiserte Atkinson og Boles (1984) artikkelen «WASP (Wives as Senior Partners)» der de argumenterte for at det er viktig å få kunnskap om par der familielivet er organisert rundt kvinnens i stedet for mannens jobb og karriere. Dette var et sjeldent mønster da de gjennomførte sin studie, men en slik utradisjonell forsørgerpraksis ville, antok de, bli mer utbredt etter hvert. De fant at kvinnen i slike par gjerne hadde et mannsdominert yrke, mens mannen hadde en jobb med stor grad av fleksibilitet. Paret hadde typisk ingen hjemmeboende barn. Ofte opplevde begge parter at deres tilpasning var problematisk, både på grunn av negative reaksjoner fra omgivelsene og vanskelige følelser innad i paret. De trakk også fram positive sider, som at kvinnen fikk realisert sine karriereønsker, ble mer økonomisk selvstendig og fikk mer hjelp av partneren til husarbeidet, og at mannen kunne satse på et yrke med mindre sikker inntekt og slapp å være hovedforsørger. På samme måte påpekte Nock (2001) behovet for mer kunnskap om par der partene har like store inntekter (såkalte

MEDS – Marriages of Equally Dependent Spouses) ettersom dette, hevdet han, ville bli vanligere i framtiden. Han var særlig bekymret for at en slik praksis ville føre til flere samlivsbrudd, noe han fant i sitt materiale. Han antok imidlertid at likedeling av forsørger- og familiearbeid kan fungere godt i nye generasjoner med mer positive holdninger til likestilling.

Etter hvert er det kommet en rekke studier av omfang og endring i tradisjonelle, likestilte og utradisjonelle forsørgerpraksiser, av hva som kjennetegner par med de ulike praksisene, om kjennetegnene endres over tid og varierer mellom land. For eksempel viser Raley mfl. (2006) at andelen par der partene har like store inntekter økte markant i perioden 1970–2000 i USA. Det ble også litt vanligere at kvinnen har høyest inntekt, selv om dette fremdeles var en mindretallspraksis ved årtusenskiftet. Likestilte og utradisjonelle forsørgermønstre var mest utbredt når kvinnen hadde lang utdanning og når det ikke var små barn i husholdningen, men sammenhengene ble svakere over tid. I likhet med flere andre studier (f. eks. Drago, Black & Wooden 2005; Oppenheimer 1997; Winkler, McBride & Courtney 2005) finner Raley mfl. (2006) at den lille gruppen av par der kvinnen har høyest inntekt er svært heterogen. Ofte har partneren nedsatt helse og arbeidsmarkedsproblemer og følgende ganske lav inntekt. Slike par kan ufrivillig ha havnet i en situasjon der hun tjener mest, selv om hun ikke nødvendigvis har så høy inntekt. I andre par har begge parter godt foffeste i yrkeslivet, men hun har en bedre betalt jobb og/eller lengre arbeidstid enn ham.

I en sammenligning av par i ni land, finner Bianchi, Casper & Peltola (1999) at kvinnen bidrar mest til parets inntekt i de nordiske land (sosialdemokratiske velferdsstater) der kvinner har høy yrkesdeltakelse, og minst i konservative velferdsstater som Tyskland, Belgia og Nederland. Liberale velferdsstater som USA, Canada og Australia kommer i en mellomstilling. I samtlige land bidrar kvinnen mindre til parets inntekt når det er små barn og mange barn i husholdningen, og mer når kvinnen har høy enn lav utdanning. Vitali og Mendola (2014) undersøker inntektsfordelingen blant par i 19 europeiske land i 2004 og 2010, altså før og etter finanskrisen i 2008. I de nordiske land var andelen par der kvinnen hadde minst like stor inntekt som mannen ganske stabil i perioden, mens andelen par der kvinnen var hovedforsørger økte i en del sør-europeiske og anglosaksiske land, hovedsakelig fordi menn hadde lavere inntekt i 2010 enn i 2004. I tråd med andre studier finner Vitali og Mendola (2014) at par med barn i husholdningen sjeldnere enn andre har en likestilt eller utradisjonell forsørgerpraksis, mens høyt utdannede kvinner oftere er hovedforsørgere enn dem med mindre utdanning. Ettersom kvinner nå tar lengre utdanning enn menn i mange land, vil det, sier de, på sikt bli flere par med kvinnelig hovedforsørger.

Hvor stor andel tradisjonelle, likestilte og utradisjonelle par man finner, avhenger selvsagt av hvordan gruppene defineres, hvilket inntektsmål som benyttes og hvordan analyseutvalget avgrenses. Hvilket inntektsmål som er mest hensiktsmes-

sig, avhenger av formålet med analysen. I forskningslitteraturen om forsørgermodeller er det vanlig å se på yrkesinntekt (før skatt) ettersom dette viser hvor mye partene bidrar med gjennom sin deltakelse på arbeidsmarkedet (Raley mfl. 2006). Kjønnsforskjeller i yrkesinntekt fanger opp forskjeller i både arbeidstid og lønn. Noen ser også på partenes time- eller månedslønn og finner da mindre forskjeller innad i par enn hva man gjør ved å se på yrkesinntekt (Winkler mfl. 2005). Analyser av kjønnsforskjeller i inntekt i befolkningen som helhet (altså ikke på parnivå), inkluderer gjerne både yrkesinntekt, kapitalinntekter og overføringer (skattefrie og skattepliktige) (Barth, Hardoy, Schøne & Østbakken 2013; Bojer 2009; Skrede 2010). Ettersom kvinner mottar større overføringer enn menn, og har lavere kapitalinntekter, bidrar overføringer til å dempe kjønnsforskjeller i inntekt, mens kapitalinntekter bidrar til å øke kjønnsforskjellene. Når Skrede og Wiik (2012, 2013) studerer det de kaller den økonomiske arbeidsdelingen blant par i etableringsfasen i Norge, benytter de opplysninger om pensjonsgivende inntekt, som altså er inntekt fra arbeid (lønn, honorarer), beregnet personinntekt fra næring, samt ytelser som trer inn i stedet for arbeidsinntekt (sykepenger) og enkelte ytelser fra folketrygden (rehabiliterings-, attførings- og arbeidsavklaringspenger). De benytter registerdata fra SSB og har dermed et større datamateriale og mer presise opplysninger om ulike inntektskomponenter enn hva man har i mye av den internasjonale litteraturen på feltet, der analysene gjerne er basert på surveyundersøkelser. Pensjonsgivende inntekt fanger opp omtrent det samme som intervju spørsmål om yrkesinntekt.

I sin analyse skiller Nock (2001) mellom en tradisjonell forsørgermodell der kvinnens inntekt utgjør mindre enn 40 prosent av parets inntekt, en likestilt modell der kvinnens inntekt utgjør 40–60 prosent av parets inntekt, og en utradisjonell modell der kvinnens inntekt utgjør mer enn 60 prosent av parets inntekt. Lignende inndelinger er senere benyttet i flere arbeider på feltet (Raley mfl. 2006; Winslow-Bowe 2009). Skrede og Wiik (2012, 2013) skiller mellom fire forsørgermodeller etter hvor stor andel kvinnens inntekt utgjør av mannens inntekt (tradisjonell=0-35 prosent, likestilling light=36-80 prosent, likestilt=81-120 prosent og utradisjonell=120 prosent +). Andre igjen skiller mellom par der kvinnens inntekt utgjør minst halvparten av parets inntekt på den ene siden, og par der hun har lavere inntekt enn ham, på den annen (Winkler mfl. 2005). Atter andre benytter survey spørsmål om forholdet mellom partenes inntekter (f. eks. Vitali & Mendola 2014). Forskeren slipper da å bestemme terskelverdier, men menn og kvinner gir ofte forskjellige svar. Man finner gjerne flere likestilte eller utradisjonelle par ved å ta utgangspunkt i kvinnens enn i mannens svar (ibid). Det er også en tradisjon for å studere kvinnens økonomiske avhengighet av mannen ved hjelp av en kontinuerlig variabel, for eksempel definert som hans og hennes relative bidrag til parets samlede inntekt (Stier & Mandel 2009; Sørensen 2003; Sørensen & McLanahan 1987).

Mens noen inkluderer alle par i analysen, uansett yrkesaktivitet, ser andre kun

på par der begge er yrkesaktive eller har inntekt over et visst nivå. Generelt finner man flere likestilte par når man kun ser på to-inntektspar, enn når man ser på alle par, og forskjellene er særlig store for land med lav kvinnelig yrkesdeltakelse, som f. eks. Hellas og Italia, og mer beskjedne i land med høy kvinnelig yrkesdeltakelse, som f. eks. Norge (Stier & Mandel 2009; Vitali & Mendola 2014). Det varierer også hvorvidt forskere inkluderer kun gifte par i analysen (Nock 2001; Raley mfl. 2006; Winkler mfl. 2005), eller også ser på samboende par (Skrede & Wiik 2012, 2013; Vitali & Mendola 2014). Gifte par har gjerne en mer tradisjonell fordeling av forsørgerarbeidet enn samboende (Skrede & Wiik 2012, 2013; Sundström 2011).

Mot større likedeling av forsørgerarbeidet?

I Norge har kvinner nå nesten like høy yrkesdeltakelse som menn, og kjønnsforskjellen i arbeidstid er blitt redusert ved at kvinner jobber mer heltid og menn sjeldnere enn før har veldig lang arbeidstid (Kitterød & Rønsen 2012). Det er ganske vanlig at partene bruker omtrent like mye tid i yrkeslivet. Blant par der begge er yrkesaktive gjelder dette omtrent fire av ti. Kun i omtrent ett av ti par jobber hun mer enn ham, mens han jobber mest i omtrent halvparten av parene (Kitterød & Rønsen 2012). Det vil ofte være større kjønnsforskjeller i yrkesinntekt enn i arbeidstid ettersom kvinnedominerte yrker generelt har lavere timelønn enn mannsdominerte yrker. Etter en viss reduksjon på 2000-tallet utgjorde timelønnsforskjellen mellom kvinner og menn fremdeles i gjennomsnitt 12,7 prosent i 2011 (Barth mfl. 2013). Dette reflekterer at kvinner og menn jobber i ulike yrker og næringer, men selv når man sammenligner kvinner og menn innen samme yrke og næring, er lønnsgapet på omtrent 7 prosent. Også kjønnsforskjellen i yrkesinntekt ble litt mindre på 2000-tallet, men var fremdeles betydelig i 2011 (Barth mfl. 2013). Skrede og Wiik (2012, 2013) finner at det blant par i familietableringsfasen var en liten nedgang i andelen der mannen hadde klart høyere pensjonsgivende inntekt enn kvinnen i perioden 1987-2003, mens det ble litt vanligere at partene hadde helt eller nesten like store inntekter. Andelen par med en utradisjonell forsørgermodell var lav i hele perioden, rundt 10 prosent. Som allerede nevnt finner Vitali og Mendola (2014) et stabilt mønster for pars forsørgermodeller i Norge i tiden 2004-2010, basert på surveysspørsmål om forholdet mellom partenes inntekt.

Alt i alt mener vi det er rimelig å forvente en utvikling mot større likedeling av forsørgerarbeidet blant par i Norge i den perioden vi analyserer i denne artikkelen (2005-2013). Selv om kjønnsdelingen på arbeidsmarkedet har vist seg å være ganske seiglivet (Reisel & Teigen 2014), kan økningen i kvinners heltidsarbeid og reduserte timelønnsforskjeller på 2000-tallet ha ført til at flere enn før har en likestilt eller utradisjonell forsørgerpraksis. Kvinners utdanningsnivå har

økt i perioden, og flere familiepolitiske reformer har gjort det enklere å kombinere jobb og barn. En storstilet barnehageutbygging og lavere foreldrebetaling kan ha bidratt til å øke kvinners arbeidstilbud, samtidig som lengre fedrekvote kan ha bidratt til at fedre bruker mer tid hjemme og mindre på jobb. Ifølge Har-doy og Schøne (2013) førte maksprisreformen for foreldrebetaling i barnehager først og fremst til at kvinner som tidligere stod utenfor arbeidsmarkedet, begynte å jobbe. På sikt kan imidlertid bedre tilgang til barnehager ha gitt økt arbeids-tilbud blant flere grupper av mødre. Effekstudier viser motstridende resultater når det gjelder hvorvidt innføring av fedrekvoten på begynnelsen av 1990-tallet påvirket fedres arbeidstilbud eller ikke (Cools, Fiva & Kirkebøen 2015; Rege & Solli 2013). Likevel kan senere utvidelser og forventninger om en mer aktiv fars-rolle ha bidratt til en liten nedgang i fedres arbeidstid. Tidsbruksundersøkelser viser for eksempel at fedre, særlig de med barn under skolealder, brukte mindre tid til yrkesarbeid og mer på hus- og omsorgsarbeid i 2010 enn i 2000 (Kitterød 2013).

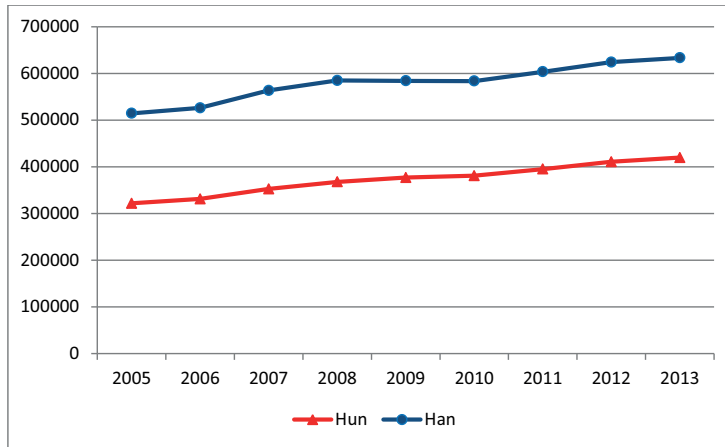
Data og analyseplan

Analysene i denne artikkelen er basert på data sammenkoblet fra flere registre i SSB. Vi definerer ulike forsørgermodeller ved å se på forholdet mellom partenes pensjonsgivende inntekt blant par som er gift eller samboende. Opplysninger om pensjonsgivende inntekt har SSB hentet fra Skattedirektoratet. I analysen inkluderer vi par der begge parter er 25–59 år, og der begge har pensjonsgivende inntekt på minst 1G (grunnbeløpet i folketrygden).³ I 2013 gjaldt dette 85,3 prosent av alle par i den aktuelle aldersgruppen.⁴ Vi skiller mellom følgende tre forsørgermodeller: En tradisjonell modell der kvinnen står for mindre enn 40 prosent av parets inntekt, en likestilt modell der kvinnes inntekt utgjør 40-59 prosent av parets inntekt, og en utradisjonell modell der kvinnens inntekt utgjør 60 prosent eller mer av parets inntekt.

Økt inntekt og flere med likestilt forsørgerpraksis på 2000-tallet

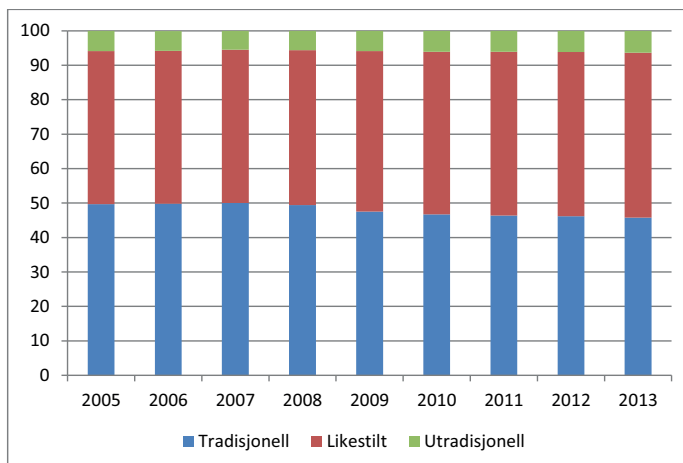
Både kvinner og menn i vårt analyseutvalg hadde høyere pensjonsgivende inntekt i 2013 enn i 2005, målt i faste 2013 kroner (figur 1). Relativt sett var økningen litt større for kvinner (23 prosent) enn menn (19 prosent). I 2013 utgjorde kvinners inntekt i gjennomsnitt omtrent 40 prosent av parets inntekt, mot omtrent 38 prosent i 2005.

Figur 1. Pensjonsgivende inntekt for kvinner og menn i par der begge er i alderen 25–59 år og begge har pensjonsgivende inntekt på minst 1 G. Faste 2013-kroner. 2005–2013

I 2013 hadde 48 prosent av parene en likestilt forsørgerpraksis slik vi har definert det her, og dette var en litt høyere andel enn i 2005, da 44 prosent hadde en slik praksis (figur 2). Det var også en svak økning i andelen par med en utradisjonell forsørgerpraksis, men i 2013 hadde fremdeles bare vel 6 prosent av parene en slik ordning.⁵ Omtrent 46 prosent hadde en tradisjonell forsørgerpraksis i 2013, mot 50 prosent i 2005.

Figur 2. Andel par med tradisjonell, likestilt og utradisjonell forsørgerpraksis. 2005-2013. Prosent

Høyest inntekt blant par med tradisjonell forsørgerpraksis

Som vi allerede har vært inne på, er det et vanlig funn i forskningslitteraturen at menn i utradisjonelle par ofte har helseproblemer og begrensede arbeidsmarkedsressurser, noe som tyder på at kvinnen kan ha blitt hovedforsørger uten at dette var planlagt. I tråd med dette ser vi at menns gjennomsnittlige pensjonsgivende inntekt er betydelig lavere i par med en utradisjonell forsørgermodell enn i par med en likestilt eller tradisjonell praksis (tabell 1). Andelen menn med utdanning på ungdomsskolenivå er litt høyere blant utradisjonelle par enn i andre par, og det samme gjelder andelen som har mottatt uførestønad (10 prosent) eller tidsbegrensede helserelaterte ytelser som yrkesrettet attføring, rehabiliteringspenger, tidsbegrenset uførestønad eller arbeidsavklaringspenger (16 prosent). Siden vårt analyseutvalg omfatter personer med pensjonsgivende inntekt på minst 1 G, antar vi at mottakere av uførestønad enten er delvis uføre eller har noe inntektsgivende arbeid ved siden av full uføretrygd. I samtlige forsørgermodeller er det få som er under utdanning, noe som ikke er uventet gitt at personer under 25 år ikke inngår i analyseutvalget.⁶

Vi kan ellers legge merke til at kvinner i par med en utradisjonell forsørgermodell i snitt har betydelig høyere inntekt enn kvinner i par med en tradisjonell eller likestilt praksis (653 989 kroner, vs. 327 098 og 477 159 kroner). I par med en utradisjonell forsørgermodell ligger kvinners gjennomsnittsinntekt dessuten betydelig over middelverdien i inntektsfordelingen (medianinntekten) (538 018 kroner), noe som viser at inntektsfordelingen er skjev, med et stort innslag av høye inntekter i den øvre halvparten av fordelingen. Dette indikerer at denne gruppen også omfatter mange par som har en utradisjonell forsørgerpraksis fordi kvinnen har en godt betalt jobb.

Tabell 1. Deskriptiv statistikk for par med ulike forsørgermodeller. 2013

	Tradisjonell	Likestilt	Utradisjonell
Gjennomsnittlig inntekt, hun	327 098	477 159	653 989
Gjennomsnittlig inntekt, han	796 170	520 178	312 855
Gjennomsnittlig inntekt, par	1 123 268	997 336	966 844
Hennes inntekt i % av parets inntekt	29,1	47,8	67,6
Hans inntekt i % av parets inntekt	70,9	52,2	32,4
Median inntekt, hun	311 520	447 852	538 018
Median inntekt, han	694 785	491 937	267 482

	Tradisjonell	Likestilt	Utradisjonell
Utdanningsnivå, hun (prosent)			
Ungdomsskole	17,5	11,2	10,0
Videregående	38,6	32,7	28,3
Universitet, kort	33,9	40,9	38,6
Universitet, lang	8,0	13,8	21,6
Mangler opplysninger	1,9	1,4	1,6
Utdanningsnivå, han (prosent)			
Ungdomsskole	12,2	15,5	21,2
Videregående	47,3	46,6	42,3
Universitet, kort	24,1	24,3	22,9
Universitet, lang	15,0	11,9	10,2
Mangler opplysninger	1,4	1,7	3,3
Andel studenter, hun	1,0	0,1	0,0
Andel studenter, han	0,0	0,0	1,8
Andel med uførestønad, hun	4,4	0,52	0,48
Andel med uførestønad, han	0,2	0,8	9,8
Andel med AAP, hun	12,6	4,6	3,8
Andel med AAP, han	1,6	4,8	15,6
N	282 258	294 698	39 361

Høyest gjennomsnittlig inntekt for paret finner vi blant dem med en tradisjonell forsørgerpraksis. Menn har her atskillig høyere gjennomsnittsinntekt enn menn i likestilte og utradisjonelle par. Kvinnene har imidlertid litt lavere gjennomsnittsinntekt enn kvinner i andre typer par, de har oftere kort utdanning og mottar oftere AAP eller uførestønad. På samme måte som begrensede arbeidsmarkedsressurser for mannen kan være en viktig faktor for en del par med en utradisjonell forsørgermodell, kan begrensede arbeidsmarkedsressurser for kvinnen være en viktig faktor for en del par med en tradisjonell forsørgermodell. Vi kan ellers legge merke til at det er større forskjell mellom partenes gjennomsnittsinntekt i tradisjonelle enn i utradisjonelle par. Kvinnens inntekt utgjør i snitt 29 prosent av parets inntekt i tra-

disjonelle par, mens mannens inntekt utgjør 32 prosent av parets inntekt i utradisjonelle par.

Også blant par med en likestilt forsørgerpraksis har menn i gjennomsnitt litt høyere inntekt enn kvinner. Som vist i tabell 1 utgjør kvinners inntekt omtrent 48 prosent av disse parenes inntekt.

Hvilke par har oftere enn andre en likestilt eller utradisjonell forsørgerpraksis?

For å undersøke hvilke faktorer som gir økt tilbøyelighet til å ha en likestilt eller utradisjonell forsørgerpraksis, sammenlignet med en tradisjonell praksis, gjennomfører vi multinomiske logistiske regresjonsanalyser for 2013. Vi ser på betydningen av partenes absolutte og relative utdanningsnivå, partenes utdanningstype, yngste barns alder og antall barn i husholdningen, partenes alder, aldersforskjellen mellom partene, samlivsstatus og fødeland. Analysene viser statistiske sammenhenger og sier ikke noe om kausale effekter. For eksempel kan både antall barn og type utdanning like gjerne være et resultat av, som en årsak til, en bestemt forsørgerpraksis.

Utdanningsnivå kan fange opp både humankapital og holdninger til likestilling, og vi antar at høy utdanning for kvinnen trekker i retning av en likestilt eller utradisjonell forsørgerpraksis. Høy utdanning for mannen innebærer gjerne høy inntekt, noe som kan trekke i retning av en tradisjonell forsørgermodell, men samtidig kan mer likestilte holdninger blant høyt utdannede menn enn blant dem med mindre utdanning, trekke i retning av en likestilt forsørgermodell. Dessuten er menn med høy utdanning ofte gift eller samboere med kvinner som har høy utdanning. Videre antar vi at par der kvinnen har høyere utdanning enn mannen, oftere enn andre har en likestilt eller utradisjonell forsørgerpraksis, mens høyest utdanning for ham trekker i retning av et mer tradisjonelt mønster. Ettersom kvinnedominerte yrker gjennomgående har lavere timelønn enn mannsdominerte yrker, ønsker vi å undersøke betydningen av at menn og kvinner jobber i ulike yrker og sektorer. Vi har dessverre ikke opplysninger om dette i våre data, men har laget en variabel som viser hvilket segment på arbeidsmarkedet folks utdanning er rettet mot.

Selv om mødre bruker mer tid i yrkeslivet enn før og fedre deltar mer hjemme, antar vi at det å ha små barn og mange barn fremdeles trekker i retning av et tradisjonelt forsørgermønster blant par, noe som vil gjelde også etter kontroll for de andre uavhengige variablene i analysen. Vi forventer videre oftere en likestilt eller utradisjonell praksis blant yngre enn blant eldre par og blant par der kvinnen er like gammel som eller eldre enn mannen, enn blant par der mannen er eldst. Vi antar også at samboende par, uavhengig av alder, oftere enn gifte har en likestilt eller utradisjonell forsørgerpraksis, og vi forventer å finne andre forsørgermønstre når en eller begge parter er født i et «ikke-vestlig land» enn i andre par.

Uavhengige variabler

De uavhengige variablene er definert som følger:

- Hennes og hans høyest fullførte utdanning, fire nivåer: Ungdomsskole, videregående skole (referanse), universitet/høgskole fire år og universitet/høgskole minst fem år. I tillegg har vi en kategori for manglende utdanningsopplysninger.
- Parets utdanning: Vi skiller mellom tre utdanningsnivåer (ungdomsskole/videregående, universitet/høgskole fire år og universitet/høgskole minst fem år) og definerer tre kategorier: Partene har utdanning på samme nivå (referanse), hun høyest utdanning og han høyest utdanning.
- Utdanningstype: Basert på opplysninger om utdanningsfelt i SSBs utdanningsregister har vi laget en variabel som reflekterer hvilket segment av arbeidsmarkedet utdanningen er rettet mot. Inndelingen ble utviklet av Hoem, Neyer og Andersson (2006) og har senere blitt brukt i studier av fertilitet (Rønsen & Skrede 2010) og forsørgermodeller (Skrede & Wiik 2013). Vi skiller mellom allmenne fag (referanse), utdanninger som leder frem til et kvinnedominert yrke i offentlig sektor, utdanninger som leder fram til et kvinnedominert yrke i privat sektor, kjønnsblandete utdanninger som ikke leder fram til en klart definert profesjon, kjønnsblandede utdanninger som leder fram til en bestemt profesjon, og utdanninger rettet mot et mannsdominert yrke i privat eller offentlig sektor.
- Barn i husholdningen: Vi kombinerer opplysninger om yngste barns alder og antall barn og skiller mellom par uten barn under 20 år i husholdningen (referanse), par med barn 0–2 år og ett eller to barn, par med barn 0–2 år og minst tre barn, par med yngste barn 3–5 år og ett eller to barn, par med yngste barn 3–5 år og minst tre barn, par med yngste barn 6–19 år og ett eller to barn og par med yngste barn 6–19 år og minst tre barn i husholdningen.
- Samlivsstatus: Gift (referanse) og samboende.
- Hennes og hans alder kontinuerlig (25–59 år) og kvadrert.
- Parets alder: Partene er like gamle (+/- to år) (referanse), han er eldst og hun er eldst.
- Partenes fødeland: Vi skiller mellom dem som er født i Norge, et annet land innenfor EU/EØS, eller USA, Canada, Australia og New Zealand på den ene siden og dem som er født i Asia, Afrika, Latin Amerika og Europa utenfor EU/EØS-området på den annen, og lager en kombinert variabel for paret: Begge født i EU/EØS osv. (referanse), hun født i Asia/Afrika osv./han født i EU/EØS osv., han født i Asia/Afrika osv./hun født i EU/EØS osv., begge født i Asia, Afrika osv.

Vi ville gjerne også se på betydningen av partenes helse, men har ikke gode opplysninger om dette. Vi har vurdert å benytte mottak av uføretrygd og tidsbegrensede helserelaterte ytelser som en indikator, men mener dette er problematisk ettersom dette er nært knyttet til den avhengige variabelen. Vi viser likevel til resultater fra analyser der vi har inkludert en variabel for redusert arbeidsevne (definert som mottak av uføretrygd eller tidsbegrensede helserelaterte ytelser) og fra analyser der par med nedsatt arbeidsevne er holdt utenfor.

Resultater

Resultater fra de multivariate analysene rapporteres som oddsrater (tabell 2). Oddsreter høyere/lavere enn 1 innebærer at par i den aktuelle gruppen har større/mindre sjanse for å ha en likestilt eller utradisjonell forsørgerpraksis sammenlignet med det å ha en tradisjonell forsørgerpraksis, enn par i referansegruppen. Med et stort analyseutvalg slik vi har her, vil også små forskjeller være statistisk signifikante. Oddsreter som ikke er signifikante på 0,001-nivå, er satt i parentes.

I tråd med tidligere studier på feltet ser vi at lang utdanning for kvinner gir økt tilbøyelighet til å ha en likestilt eller utradisjonell forsørgerpraksis, sammenlignet med en tradisjonell praksis (tabell 2), og dette gjelder altså etter at vi har justert for forskjeller i alder, antall barn, utdanningstype og så videre. Det er særlig par der kvinnen har lang universitetsutdanning som skiller seg ut. For mannens utdanning ser vi det motsatte mønsteret. Par der mannen har kort utdanning har oftere enn andre en likestilt eller utradisjonell forsørgermodell. Videre er sjansen for en likestilt eller utradisjonell forsørgerpraksis større når kvinnen har lengst utdanning i paret, sammenlignet med når partene har like lang utdanning, mens den er mindre når mannen har lengst utdanning.

Når det gjelder utdanningstype, finner vi, i tråd med våre forventninger, at sjansen for en likestilt eller utradisjonell forsørgermodell er større når kvinnen har utdanning rettet mot et mannsdominert eller kjønnsblandet, spesialisert yrke, enn når hun har utdanning rettet mot allmenne fag. Par der kvinnen har utdanning rettet mot et kvinnedominert yrke i offentlig sektor har derimot sjeldnere en utradisjonell eller likestilt forsørgermodell, sammenlignet med når hun har utdanning rettet mot allmenne fag, noe som trolig reflekterer at en del kvinnedominerte yrker i offentlig sektor har stort innslag av deltid og et forholdsvis beskjedent lønnsnivå. Også par der kvinnen har utdanning rettet mot et kvinnedominert yrke i privat sektor, har redusert tilbøyelighet til å ha en likestilt eller utradisjonell forsørgermodell, kontrollert for de øvrige variablene i modellen. For mannens utdanningstype ser vi langt på vei det motsatte mønsteret, nemlig at utdanning rettet mot kvinnedominerte yrker i offentlig sektor, eller mot et kjønnsblandet, ikke spesialisert yrke, gir økt sjanse for en likestilt eller utradisjonell forsørgermodell, mens utdanning rettet

mot et mannsdominert yrke gir redusert sjanse for slike praksiser. Spesialiseringsmønstre i par er altså tett forbundet med det kjønnsdelte arbeidsmarkedet.

Som ventet gir små barn og mange barn i husholdningen redusert sjanse for en likestilt eller utradisjonell forsørgermodell, og aller mest markant er sammenhengen når paret har barn under tre år og minst tre barn i husholdningen. Selv om mødre har høyere yrkesdeltakelse enn før, er det altså fremdeles klart spesialiserte forsørgermønstre i barnefasen. Dette gjelder selv om de fleste mødre har betalt foreldrepermisjon i store deler av barnets første leveår. Forsterket spesialisering i barnefasen bunner trolig dels i at kvinner fremdeles reduserer sitt arbeidstilbud mer enn menn når de får barn, og dels i at en del finner en mer familievennlig jobb, ofte i offentlig sektor (Schøne 2015).

I tråd med våre antakelser bekrefter resultatene i tabell 2 at samboere har høyere sjanse for å ha et likestilt eller utradisjonelt forsørgermønster sammenliknet med gifte par, også når vi kontrollerer for parenes øvrige kjennetegn. Videre ser vi at den lille gruppen av par der hun er eldst, oftere enn par der partene er like gamle har en utradisjonell forsørgermodell. Vi ser også en positiv sammenheng mellom kvinnens alder og det å ha en likestilt eller utradisjonell forsørgermodell, noe som strider mot våre antakelser. Sammenhengen er imidlertid motsatt for mannens alder.

Tabell 2. Resultater fra multinomisk logistisk regresjon av inntekt blant par. 2013. Referanse: han høyest inntekt. N=616 317. Deskriptiv statistikk for uavhengige variabler i høyre kolonne. Fordelinger (prosent) og gjennomsnitt

	Likestilt vs. tradisjonell	Utradisjonell vs. tradisjonell	Deskriptiv statistikk
Hennes utdanningsnivå			
Ungdomsskole	0,693	0,595	14
Videregående skole (ref)	1	1	35
Universitet, kort	1,454	1,933	38
Universitet, lang	2,060	4,772	12
Mangler	0,906	0,818	2
Hans utdanningsnivå			
Ungdomsskole	1,343	1,694	14
Videregående skole (ref)	1	1	47
Universitet, kort	0,763	0,644	24
Universitet, lang	0,691	0,396	13
Mangler	1,243	1,910	2

	Likestilt vs. tradisjonell	Utradisjonell vs. tradisjonell	Deskriptiv statistikk
Parets utdanning			
Likt utdanningsnivå	1	1	60
Han>henne	0,635	0,824	15
Han<henne	1,200	1,486	25
Type utdanning, hun			
Allmenne/ ikke oppgitt (ref)	1	1	24
Kvinnedominert, offentlig sektor	0,954	0,681	29
Kvinnedominert, privat sektor	0,937	0,893	9
Kjønnsblandet, ikke spesialisert	0,837	0,677	6
Kjønnsblandet, spesialisert	1,073	1,192	23
Mannsdominert	1,382	1,473	8
Type utdanning, han			
Allmenne/ ikke oppgitt (ref)	1	1	23
Kvinnedominert, offentlig sektor	2,837	2,135	6
Kvinnedominert, privat sektor	1,126	(1,063)	5
Kjønnsblandet, ikke spesialisert	2,103	2,690	5
Kjønnsblandet, spesialisert	(0,979)	0,870	15
Mannsdominert	0,882	0,644	47
Barn i husholdningen			
Ingen barn under 20 år (ref)	1	1	28
Yngste barn 0-2 år, 1-2 barn	0,727	0,551	15
Yngste barn 0-2 år, 3 barn +	0,554	0,445	4
Yngste barn 3-5 år, 1-2 barn	0,794	0,655	9
Yngste barn 3-5 år, 3 barn +	0,628	0,510	4
Yngste barn 6-19 år, 1-2 barn	0,848	0,748	30
Yngste barn 6-19 år, 3 barn +	0,723	0,607	10

	Likestilt vs. tradisjonell	Utradisjonell vs. tradisjonell	Deskriptiv statistikk
Samlivsstatus			
Gift (ref)	1	1	68
Samboer	1,240	1,398	32
Hennes alder	1,172	1,313	40,9
Hennes alder kvadrert	0,998	0,997	
Hans alder	0,893	0,775	43,3
Hans alder kvadrert	1,001	1,003	
Parets alder			
Lik alder (+/- 2 år) (ref)	1	1	48
Hun eldre	1,094	1,346	8
Han eldre	1,063	1,097	44
Partnernes fødeland			
Begge født i land i EU/EØS etc. (ref.)	1	1	90
Hun Asia, Afrika etc., han EU/EØS etc.	0,674	0,712	4
Han Asia, Afrika etc., hun EU/EØS etc.	1,467	3,550	2
Begge født i Asia, Afrika etc.	1,353	2,498	4

Til sist ser vi av tabell 2 at par der hun er født i Asia, Afrika osv. og han er født i et land i EU/EØS osv., oftere enn andre har et tradisjonelt forsørgermønster, trolig i hovedsak fordi hun ofte har lav inntekt. Par der han er født i Asia, Afrika osv. og hun er født i et land i EU/EØS osv., har derimot oftere et likestilt eller utradisjonelt forsørgermønster, trolig fordi han ofte har lav inntekt. Også par der begge er født i Asia, Afrika osv. har oftere enn par der begge er født i EU/EØS osv. et likestilt eller utradisjonelt forsørgermønster.

Som vi allerede har vært inne på, er det rimelig å anta at par som har en utradisjonell forsørgerpraksis fordi mannen har problemer på arbeidsmarkedet, ofte har ganske lav inntekt. For å få et visst inntrykk av betydningen av parets og mannens inntekt for hvilken forsørgerpraksis paret har, har vi inkludert disse variablene i multivariate analyser. Dette er selvsagt ikke uproblematisk ettersom disse variablene inngår i konstruksjonen av den avhengige variabelen (forsørgermodell). For å minske dette problemet benytter vi, i tråd med Skrede og Wiik (2013), inntektskvartiler.

Tabell 3. Resultater fra to multinomiske logistiske regresjoner av betydningen av parets og mannens inntekt.¹ 2013. Referanse: Han høyest inntekt. N=616 317

	Modell 1: parets inntekt		Modell 2: hans inntekt	
	Likestilt vs. tradisjonell	Utradisjonell vs. tradisjonell	Likestilt vs. tradisjonell	Utradisjonell vs. tradisjonell
Første kvartil	0,720	3,040	2,580	23,429
Andre kvartil (ref)	1	1	1	1
Tredje kvartil	0,693	0,597	0,329	0,224
Fjerde kvartil	0,277	0,537	0,055	0,028

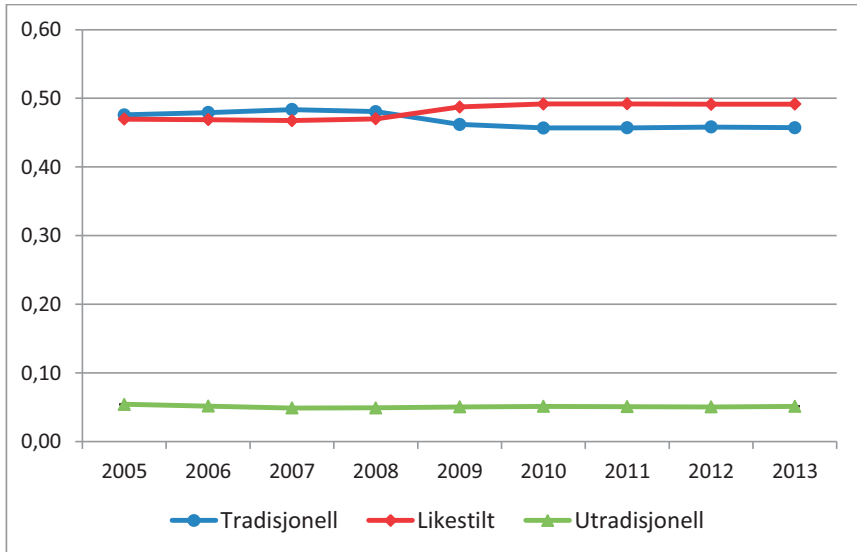
¹ Samtlige variabler i tabell 2 inngår i modellen.

Modell 1 i tabell 3 viser oddsratene for parets inntekt. Samtlige variabler fra modellen i tabell 2 inngår også i analysen, men rapporteres ikke her. Som ventet ser vi at par med inntekt i første kvartil har høyere odds enn dem med inntekt i andre kvartil for å ha en utradisjonell forsørgermodell, kontrollert for de øvrige uavhengige variablene. De har derimot lavere sjans for en likestilt forsørgermodell. Par med inntekt i tredje og fjerde kvartil har lavere sjans for en likestilt eller utradisjonell forsørgermodell enn par i andre inntektskvartil, noe som stemmer med at tradisjonelle par i gjennomsnitt har høyere inntekt enn likestilte og utradisjonelle par (se tabell 1). Resultater fra analysen med mannens inntekt presenteres i modell 2 (tabell 3). Som ventet ser vi at par der mannen har inntekt i første kvartil har langt høyere sjans for å ha et utradisjonelt eller likestilt forsørgermønster enn par der han har inntekt i andre kvartil, mens par der han har inntekt i tredje eller fjerde kvartil har høyest sjans for å være i en tradisjonell forsørgermodell.

Økning i andel likestilte par også etter kontroll for sammensetningseffekter

For å undersøke om endringene i forsørgermodeller som vi ser i de deskriptive analysene (figur 2) også gjelder når vi tar hensyn til eventuelle endringer i sammensetningen av analyseutvalget over tid, har vi kjørt en multinomisk logistisk regresjonsanalyse der samtlige årganger er inkludert, og der år er lagt til som en uavhengig variabel (årsdummier). På grunnlag av dette har vi beregnet predikerte sannsynligheter for de tre utfallene (figur 3).

Figur 3. Predikerte sannsynligheter for forsørgermodeller. 2005–2013

I første del av perioden var det en svak nedgang i andelen par med en likestilt forsørgerpraksis, men i 2008 snudde denne utviklingen, og likestilte forsørgermønstre var litt mer utbredt på slutten enn på begynnelsen av perioden. Det var derimot en liten nedgang i andelen utradisjonelle par, særlig etter 2008, som altså var året da finanskrisen inntraff. Begge disse endringene var statistisk signifikante ($p < 0,001$). Sannsynligheten for å ha en utradisjonell forsørgerpraksis sank svakt fram til 2007, men økte litt etter 2008. Det var likevel noe mindre sannsynlighet for en slik tilpasning i 2013 enn i 2005 ($p < 0,001$). Til tross for en viss forskyvning mot en mer likestilt forsørgerpraksis i perioden, er hovedbildet et ganske stabilt mønster for utbredelsen av ulike forsørgermodeller blant par i Norge, også når vi tar hensyn til parenes øvrige kjennetegn.

Hva når par med redusert arbeidsevne holdes utenfor?

I likhet med andre studier på feltet tyder våre analyser altså på at par med et utradisjonelt forsørgermønster er en heterogen gruppe som omfatter både par der mannen har redusert arbeidsevne, og par der begge har godt fotfeste i yrkeslivet, men der hun likevel har høyere inntekt enn ham. Blant par med en tradisjonell tilpasning kan redusert arbeidsevne for kvinnen være en viktig faktor. For å undersøke om vi ser et annet mønster for forsørgermodeller blant par når vi holder utenfor dem med redusert arbeidsevne, har vi gjort noen analyser der vi har ekskludert

dert par der en eller begge mottar uføretrygd eller en tidsbegrenset helserelatert ytelse (yrkesrettet attføring, rehabiliteringspenger, tidsbegrenset uførestønad eller arbeidsavklaringspenger). Vi holder også utenfor par der en eller begge er studenter, ettersom disse sjelden har yrkesarbeid som hovedaktivitet. Det er da 559 884 personer som inngår i analysen, noe som utgjør 86 prosent av vårt opprinnelige analyseutvalg.

Vi finner omtrent den samme fordelingen mellom forsørgermodeller som i de tidligere analysene. Omtrent halvparten av parene har en likestilt forsørgerpraksis, omtrent 6 prosent har en utradisjonell forsørgerpraksis, og 44 prosent har en tradisjonell forsørgerpraksis (tabell 4). Som vi kunne vente er parets gjennomsnittsinntekt litt høyere enn i de tidligere analysene. Dette gjelder for samtlige forsørgermodeller. Vi finner også høyere gjennomsnittsinntekt for både menn og kvinner i samtlige forsørgermodeller, noe som innebærer at forskjellen mellom partenes inntekt er omtrent den samme som i de tidligere analysene. Selv når par med redusert arbeidsevne (slik vi har målt det) er holdt utenfor, utgjør mannens inntekt omtrent 33 prosent av parets inntekt blant par med en utradisjonell forsørgermodell, mens kvinnens inntekt utgjør om lag 30 prosent av parets inntekt blant par med en tradisjonell forsørgermodell.

Tabell 4. Deskriptiv statistikk for par med ulike forsørgermodeller, når par der en eller begge mottar uføretrygd eller tidsbegrensede helserelaterte ytelser eller er studenter, er holdt utenfor. 2013

	Tradisjonell (44,0 %)	Likestilt (50,6 %)	Utradisjonell (5,5 %)
Gjennomsnittlig inntekt, hun	347 715	489 687	716 554
Gjennomsnittlig inntekt, han	829 796	535 162	347 247
Gjennomsnittlig inntekt, par	1 177 511	1 024 849	1 063 801
Hennes inntekt i % av parets inntekt	29,53	47,78	67,36
Hans inntekt i % av parets inntekt	70,47	52,22	32,64
Median inntekt, hun	334 581	457 534	594 803
Median inntekt, han	725 340	503 162	306 886
N	232 868	267 951	29 065

For å undersøke om det er andre faktorer som har betydning for om paret har en likestilt eller utradisjonell forsørgermodell, sammenlignet med en tradisjonell praksis, når par med nedsatt arbeidsevne holdes utenfor, har vi gjort den samme

multivariate analysen på det reduserte utvalget som på det opprinnelige utvalget (resultatene kan fås ved henvendelse til forfatterne.) Selv om noen sammenhenger er litt sterkere eller litt svakere i dette enn i det opprinnelige utvalget, finner vi i all hovedsak de samme sammenhengene her som i den tidligere analysen (tabell 2). Vi har også laget en multivariat analyse på det tidligere utvalget, men med nedsatt arbeidsevne føyd til som uavhengig variabel. Som vi kunne vente ser vi at det at en eller begge parter mottar uføretrygd eller tidsbegrensede helserelevante ytelser, har stor betydning. Betydningen av de øvrige variablene endres imidlertid lite (resultatene kan fås ved henvendelse til forfatterne).

Diskusjon

Nesten halvparten av alle par har nå en likestilt forsørgerpraksis i Norge, målt ved at hun står for 40–59 prosent av parets inntekt. Det er imidlertid fremdeles ganske uvanlig at kvinnen har klart høyest inntekt i paret. I 2013 var det kun 6 prosent av parene der hun bidro med 60 prosent eller mer av parets inntekt. Mannen har derimot klart høyest inntekt i 46 prosent av alle par. En klar styrke ved våre analyser er at de er basert på detaljerte registerdata om alle gifte og samboende par i Norge. Tidligere studier har ofte vært begrenset til gifte par (Winslow-Bowe 2009) eller gifte og samboende par med felles barn (Skrede & Wiik 2012). Våre data inneholder imidlertid ikke opplysninger om hvilke overveielser og prosesser som ligger bak de ulike tilpasningene. Likevel viser analysene klart at det å ha små barn og mange barn i husholdningen trekker i retning av en tradisjonell forsørgermodell, mens høy absolutt og/eller relativ utdanning for kvinnen trekker i retning av et likestilt eller utradisjonelt forsørgermønster. Videre finner vi at pars forsørgerpraksiser er tett forbundet med det kjønnsdelte arbeidsmarkedet, der kvinnedominerte yrker jevnt over har lavere timelønn enn mannsdominerte yrker.

Våre data kan ikke gi svar på hvordan inntekten fordeles innad i paret, i hvilken grad partene tillegger inntektsulikhet/likhet betydning og hvordan dette eventuelt tematiseres. Tidligere forskning har vist at par med en utradisjonell forsørgermodell har en tendens til å underkommunisere dette både seg i mellom og utad (Tichenor 1999), men vi vet ikke om dette gjelder for dagens par i Norge. Det er også godt dokumentert at inntektsforskjellen i par kan ha betydning for hvordan arbeidsoppgaver fordeles i det daglige, for partenes tilfredshet med parforholdet og for hvorvidt de holder sammen på sikt (Bittman, England, Sayer, Folbre & Matheson 2003; Munsch 2015; Nock 2001), men også her er det behov for mer kunnskap om dagens par i Norge. Flere forskere argumenterer dessuten for at pars inntekt må studeres over tid, og at man for eksempel må stille krav om at kvinnen skal ha høyest inntekt i minst tre år for at paret skal karakteriseres som utradisjonelt i egentlig forstand (Drago mfl. 2005; Winkler mfl. 2005). Målt på denne måten finner man gjerne færre utradisjonelle par enn når man kun ser på ett år, og også til dels andre

kjennetegn ved slike par. Kanskje er det også først når inntektsforskjellene er stabile at partene virkelig tillegger dem betydning?

Etter vår mening er det stort behov for oppdatert kunnskap om forsørgermodeller blant par i Norge, både om hvilke prosesser og mekanismer som ligger bak de ulike mønstrene, hvordan inntektsforskjeller tematiseres og diskuteres i paret, og konsekvenser av ulike forsørgemønstre for oppgavefordeling, trivsel og velferd i det daglige og på lenger sikt.

Noter

- 1 Artikkelen er en rapportering fra prosjektet «Changing families and the gender revolution», finansiert av Norges forskningsråd (# 236926).
- 2 Det er først fra 2005 at det er mulig å identifisere samboende par uten barn i den registerbaserte inntektsstatistikken. Samboere med felles barn kan identifiseres fra 1987.
- 3 I 2013 utgjorde dette om lag 84 200 kr (i 2013-kroner).
- 4 I 2 % av parene hadde begge parter pensjongivende inntekt under 1G, i henholdsvis 9 % og 4 % av parene hadde bare kvinnen og bare mannen inntekt under 1G.
- 5 Dersom vi definerer en utradisjonell forsørgerpraksis som en der kvinnens står for mer enn halvparten av parets inntekt, finner vi at 22 prosent hadde en utradisjonell forsørgerpraksis i 2013. Dette er altså atskillig flere par enn det som vises i figur 2, noe som illustrerer at resultatene er følsomme for de avgrensinger man gjør. Også basert på dette målet ser vi en liten økning i andelen utradisjonelle par. I 2005 hadde kvinnen høyere inntekt enn mannen i omtrent 20 prosent av parene.
- 6 Som studenter har vi definert personer som var under utdanning i 2013 samt hadde en inntekt under Lånkassens inntektsgrense for å få full studiestøtte som studenter (151 216 kroner i 2013).

Referanser

- Atkinson, M. P. & Boles, J. (1984). WASP (Wives as Senior Partners). *Journal of Marriage and Family*, 41, 861–870. DOI: <http://dx.doi.org/10.2307/352534>.
- Barth, E., Hardoy, I., Schøne, P. & Østbakken, K. M. (2013). *Lønnsforskjeller mellom kvinner og menn. Hva har skjedd på 2000-tallet?*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Bianchi, S. M., Casper, L. M. & Peltola, P. K. (1999). A cross-national look at married women's earning dependency. *Gender Issues*, 17, 3–33. DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/s12147-999-0001-0>.
- Bittman, M., England, P., Sayer, L., Folbre, N. & Matheson, G. (2003). When does gender trump money? Bargaining and time in household work. *American Journal of Sociology*, 109, 186–214. DOI: <http://dx.doi.org/10.1086/378341>.
- Bojer, H. (2009). Individuell inntektsfordeling 1993–2006. *Søkelys på arbeidslivet*, 26, 317–324.

- Cools, S., Fiva, J. H. & Kirkebøen, L. J. (2015). Causal effects of paternity leave on children and parents. *The Scandinavian Journal of Economics*, 117, 801–828. DOI: <http://dx.doi.org/10.1111/sjoe.12113>.
- Drago, R., Black, D. & Wooden, M. (2005). Female breadwinner families: Their existence, persistence and sources. *Journal of Sociology*, 41, 343–362. DOI: <http://dx.doi.org/10.1177/1440783305058465>.
- Dribe, M. & Stanfors, M. (2009). Does parenthood strengthen a traditional household division of labor? Evidence from Sweden. *Journal of Marriage and Family*, 71, 33–45. DOI: <http://dx.doi.org/10.1111/j.1741-3737.2008.00578.x>.
- Eeckhaut, M. C. W., Stanfors, M. A. & Van de Putte, B. (2014). Educational heterogeneity and the division of paid labour in the family: a comparison of present-day Belgium and Sweden. *European Sociological Review*, 30, 64–75. DOI: <http://dx.doi.org/10.1093/esr/jct022>.
- Ellingsæter, A. L. & Leira, A. (2006). Epilogue: Scandinavian policies of parenthood – a success story? I A. L. Ellingsæter & A. Leira (red.) *Politicising Parenthood in Scandinavia. Gender relations in welfare states* (s. 265–277). Bristol: The Polity Press.
- Hardoy, I. & Schøne, P. (2013). Enticing even higher female labor supply: the impact of cheaper day care. *Review of Economics of the Household*, 13, 815–836. DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/s11150-013-9215-8>.
- Hellevik, T. & Hellevik, O. (2012). Holdninger til likestilling. I T. Hansen & B. Slagsvold (red.) *Likestilling hjemme* (s. 117–160). Oslo: NOVA - Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Hoem, J. M., Neyer, G. & Andersson, G. (2006). Education and childlessness: The relationship between educational field, educational level, and childlessness among Swedish women born in 1955–59. *Demographic Research*, 14, 331–380. DOI: <http://dx.doi.org/10.4054/DemRes.2006.14.15>.
- Hook, J. L. (2010). Gender inequality in the welfare state: sex segregation in housework, 1965–2003. *American Journal of Sociology*, 115, 1480–1523. DOI: <http://dx.doi.org/10.1086/651384>.
- Kitterød, R. H. (2013). Mer familiearbeid og mindre jobb blant småbarnsfedre. I B. Brandt & E. Kvande (red.) *Den farsvennlige velferdsstaten* (s. 42–59). Oslo: Universitetsforlaget.
- Kitterød, R. H. & Lappgård, T. (2012). A typology of work-family arrangements among dual-earner couples in Norway. *Family Relations*, 61, 671–685. DOI: <http://dx.doi.org/10.1111/j.1741-3729.2012.00725.x>.
- Kitterød, R. H. & Rønsen, M. (2012). Kvinner i arbeid ute og hjemme. Endring og ulikhet. I A. L. Ellingsæter & K. Widerberg (red.) *Velferdsstatens familier. Nye sosiologiske perspektiver* (s. 161–190). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Lewis, J., Campbell, M. & Huerta, C. (2008). Patterns of paid and unpaid work in Western Europe: gender, commodification, preferences and the implications for policy. *Journal of European Social Policy*, 18, 21–37. DOI: <http://dx.doi.org/10.1177/0958928707084450>.

- Munsch, C. L. (2015). Her support, his support: money, masculinity, and marital infidelity. *American Sociological Review*, 80, 469–495. DOI: <http://dx.doi.org/10.1177/0003122415579989>.
- Nock, S. L. (2001). The marriages of equally dependent spouses. *Journal of Family Issues*, 22, 755–775. DOI: <http://dx.doi.org/10.1177/019251301022006005>.
- Oppenheimer, V. K. (1997). Women's employment and the gain to marriage: the specialization and trading model. *Annual Review of Sociology*, 23, 431–453. DOI: <http://dx.doi.org/10.1146/annurev.soc.23.1.431>.
- Raley, S. B., Mattingly, M. J. & Bianchi, S. M. (2006). How dual are dual-income couples? Documenting change from 1970 to 2001. *Journal of Marriage and Family*, 68, 11–28. DOI: <http://dx.doi.org/10.1111/j.1741-3737.2006.00230.x>.
- Rege, M. & Solli, I. (2013). The impact of paternity leave on fathers' future earnings. *Demography*, 50, 2255–2277. DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/s13524-013-0233-1>.
- Reisel, L. & Teigen, M. (2014). Det kjønnsdelte arbeidsmarkedet. I L. Reisel & M. Teigen (red.) *Kjønnsdeling og etniske skillelinjer på arbeidsmarkedet* (s. 11–28). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Rønsen, M. & Skrede, K. (2010). Can public policies sustain fertility in the Nordic countries? Lessons from the past and questions for the future. *Demographic Research*, 22, 321–346.
- Schøne, P. (2015). Kvinner, barn og valg av sektor: Har offentlig sektor fortsatt en tiltrekning? *Søkelys på arbeidslivet*, 32, 360–376.
- Skrede, K. (2010). Utviklingen i husholdsinntekt etter kjønn, livsfase og generasjon. *Økonomiske analyser*, 6, 33–42.
- Skrede, K. & Wiik, K. A. (2012). Forsørgelsesstruktur og inntektsfordeling: Mer likestilling og større ulikhet? I A. L. Ellingsæter & K. Widerberg (red.) *Velferdsstatens familier. Nye sosiologiske perspektiver* (215–241). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Skrede, K. & Wiik, K. A. (2013). *Socioeconomic Resources and Division of Breadwinning Responsibilities in the Early Stages of Childrearing*. Paper presentert på XXVII IUSSP International Population Conference, Busan, Korea.
- Stier, H. & Mandel, H. (2009). Inequality in the family: The institutional aspects of women's earning contribution. *Social Science Research*, 38, 594–608. DOI: <http://dx.doi.org/http://dx.doi.org/10.1016/j.ssresearch.2009.01.008>.
- Sundström, M. (2011). Hur påverkar giftermål kvinnors och mäns inkomster? *Søkelys på arbeidslivet*, 28, 265–281.
- Sørensen, A. (2003). Economic relations between women and men: new realities and the re-interpretation of dependence. *Advances in Life Course Research*, 8, 281–297. DOI: [http://dx.doi.org/10.1016/S1040-2608\(03\)08013-4](http://dx.doi.org/10.1016/S1040-2608(03)08013-4).
- Sørensen, A. & McLanahan, S. (1987). Married women's economic dependency, 1940–1980. *American Journal of Sociology*, 93, 659–687. DOI: <http://www.jstor.org/stable/2780294>.
- Tichenor, V. J. (1999). Status and income as gendered resources: The case of Marital Power. *Journal of Marriage and Family*, 61, 638–650. DOI: <http://dx.doi.org/10.2307/353566>.

- Vitali, A. & Mendola, D. (2014). *Women as Main Earners in Europe*. Working Paper 56. ECRS Centre for Population Change. Hentet fra http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2555172.
- Winkler, A. E., McBride, T. D. & Courtney, A. (2005). Wives who outearn their husbands: a transitory or persistent phenomenon for couples? *Demography*, 42, 523–535.
- Winslow-Bowe, S. (2009). Husbands' and wives' relative earnings: exploring variation by race, human capital, labor supply, and life stage. *Journal of Family Issues*, 30, 1405–1432. DOI: <http://dx.doi.org/10.1177/0192513x09335441>.
- Wærness, K. (2015). Fra «mor og far» til «likestilte foreldre» som grunnlag for velferdsstatens familiepolitikk. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 18, 339–348.